

İra Tzourou: Türk basınının eski ve emektar mensuplarından Vartan Tomasyan

Posted on 27/02/2020

Vartan Tomasyan, Şebinkarahisar'da 1860 senelerinde doğdu. Çocukluğunda memleketinde seyyar kumaş satıcılığı yaptıktan sonra İstanbul'a geldi. İstanbul'da dönemin Babıâli caddesine düşüp yarım yüzyıl oradan ayrılmadı. Genç yaşta Babıâli caddesinde kitapçı dükkânlarında çıraklık ile işe başladı. Az zamanda Türkçe ve Ermenice okuyup yazma öğrendi. Bir matbaaya girerek, önce mürettip (dizgici) sonra da muharrir (gazete yazarı) oldu. Vartan gazeteciliğe başladıktan sonra kendi kendine İngilizce öğrendi, İngiltere'ye seyahat etti. Yarım asıra yakın İstanbul'da yayımlanan Türkçe ve Ermenice gazetelerin pek çoğunda muharrir, mütercim (çevirmen) ve dosya memuru olarak çalıştı. Yarım asırdan fazla devam eden çalışma hayatında herkese kendini sevdirdi. Çalıştığı gazetelerden bazıları *Tasvir-i Efkâr*, *Sabah*, *Nor Lur* (Նոր լուր) ve *Kurun*'dur. Hayatının son senelerinde *Cumhuriyet* gazetesinin ilk arşiv müdürü olarak görev yaptı.

Vefatında hakkında yazılanlardan öğrendiğimize göre Vartan Tomasyan'ı gazete okuyucuları arasında tanıyanlar azdır, fakat gazeteler muhitinde bilmeyen ve sevmeyen kimse yoktur. Çok temiz kalpli, daima şen ve neşeli bir filozof olarak anılarda kalmıştır. Hiç bir şeye kızmaz, kendisine ne söylene nükte bir cevap bulur. Cevval zekâsı sayesinde kendisini geliştirmiş, İngilizceden başka mükemmel sürette Fransızca da öğrenmiştir. Akşam gazetesi yazarlarından E.T., 1935'te yazdığı makalesinde Vartan'ın Osmanlıca imlâda ustalığını över:

“Eski Osmanlıca imlâsını onun kadar bilenler azdı. Bilhassa ha ve hılarda biç yanılmazdı. Onun için sık sık kendisine sorulurdu «Vartan ferah noktalı mı, noktasız mı?» O hiç tereddüd etmeden cevap verirdi «Noktasız !..»”

İlerlemiş yaşına rağmen çalışmaya devam eden Vartan'ın karısı ve bir kızı vardı. Yaşı yetmiş geçkin olduğu halde çalışmaya devam etmiş, dar gelirli ve mütevazı bir yaşam sürmüştür. Hayatının son demlerinde ağır hastalanmış, kendi isteği üzerine Bulgar hastahanesine kaldırılmıştı. Niçin bu hastahaneyi istediğini soranlara şu cevabı vermiş :

Bulgar hastahanesi bizim mezarlığa yakın, arkadaşlar yorulmasınlar!

4 yaşından beri Cumhuriyet gazetesinin Çağaoğlu'ndaki binasının koridorlarında dolaşarak büyüyen kızı Kohar Tomasyan*, kendini “doğuştan Babîâlili” olarak tanımlıyordu. Kohar Tomasyan 24 Ocak 2009'ta, Cumhuriyet gazetesi ile yıllarca devam eden bağını şöyle anlatmıştı:

Kurun gazetesi 4 Nisan 1935

Merasime iştirak edenler, Vartanın mezarı başında

“Babam arşivi kurdu, ben de 4 yaşında gitmeye başladım Cumhuriyet’e, babamın elinden tutarak. Hayatım Cumhuriyet’le başladı, Cumhuriyet ailesiyle, matbaasıyla büyüdüm. O eski ahşap binanın ikinci katında şimdiki binaya bakan bir oda vardır büyük. Orada kurulmuştu. Leyla Hanım, Berin Nadi ve Nadir Nadi çay içerlerdi, pasta yerdik, çaylar içerdik. Babamın ölümünden sonra da ben arada bir gider, Nadir Nadi’nin hatırını sorar, kitaplarını imzalatırdım. İçten bağlıydım aynı zamanda babam gibi Cumhuriyet’e. Cumhuriyet okumak benim için zevk. Okumazsam sanki okumamışım gibi... Ötekiler bana zevk vermez. Güzel hatıralarım var.”

4 Nisan 1935 de vefat eden Vartan, çalışkan ve sevilen kişiliği ardından pek çok gazete de

yazarlar tarafından anısına yazılan makaleler ile son yolculuğuna uğurlandı. Aralarından Hakkı Süha [Gezgin], Vartan için yazdığı makaleyi şöyle noktılıyor :

“Gömdüğümüz adam, Türk gazeteciliğinin bir daha yetişmez bir tipi idi. Ben, onda basım tarihinin yapraklarını görür gibi olurdum. Kırk yıllık didinme, zavallıya kırk saat genişlik vermedi. Emeğin de mi alçak ve soysuzu var, bilmem ki! ..”

Basın Kurumu Başkanlığı Vartan Tomasyan'ın ölüm haberini “Arkadaşlarımızı, hemen her gazete de hakkı ve her gazetenin gönlünde yeri olan bu vazifesever arkadaşlarının cenaze merasiminde bulunmaya çağırıyoruz ” cümlesi ile duyurdu.

Vartan Tomasyan'ın cenazesi, 4 Nisan günü saat 11 de Feriköy'deki Ermeni kilisesinde yapılan ayinden sonra Şişli Ermeni Mezarlığında toprağa verildi. Kilise ayinini Patrik Kaymakamı Episkopos Arslanyan yönetti. Cenazesinde âzası olduğu Basın Kurumu, imtiyaz sahibi olduğu *Nor Lur* ve en son çalıştığı *Cumhuriyet* gazeteleri namına gönderilen çelenkler vardı. Dost ve akrabaları, İstanbul'un muhtelif dillerde çıkan gazetelerine mensup iki yüzü aşkın kişi, Türkçe ve Ermenice gazetelerin çalışanları ekseriyeti teşkil ediyordu. Merasimde hazır bulunanlardan Ercüment Ekrem [Talu] ve avukat Leon'un yaptıkları konuşmaların ardından Vartan Tomasyan güneşli bir nisan gününde toprağa verildi.

**Kohar Tovmasyan 2006 yılından beri kaldığı Göztepe'deki huzurevinde 2012 yılının Temmuz ayında vefat etti. 25 Temmuz 2012 de Kadıköy Çarşı Meydanı'ndaki Surp Takavor Kilisesi'nde düzenlenen törenin ardından babasının bulunduğu Şişli Ermeni Mezarlığında toprağa verildi.*

**Ercüment Ekrem Talu (1888, İstanbul - 16 Aralık 1956, İstanbul). Hukukçu, gazeteci, romancı, çevirmen. Modern Türk edebiyatının kurucularından Recaizade Ekrem'in oğludur.*

Kaynaklar :

Kurun, Akşam, Cumhuriyet, Milliyet gazeteleri 1935 arşivi

Union Catalog of Armenian Continuing Resources (Հայկական Շարունակական Հրատարակությունների Համահավաք Գրացուցակ - Հայաստանի Ազգային Գրադարան)